

Preu: 25 cèntims

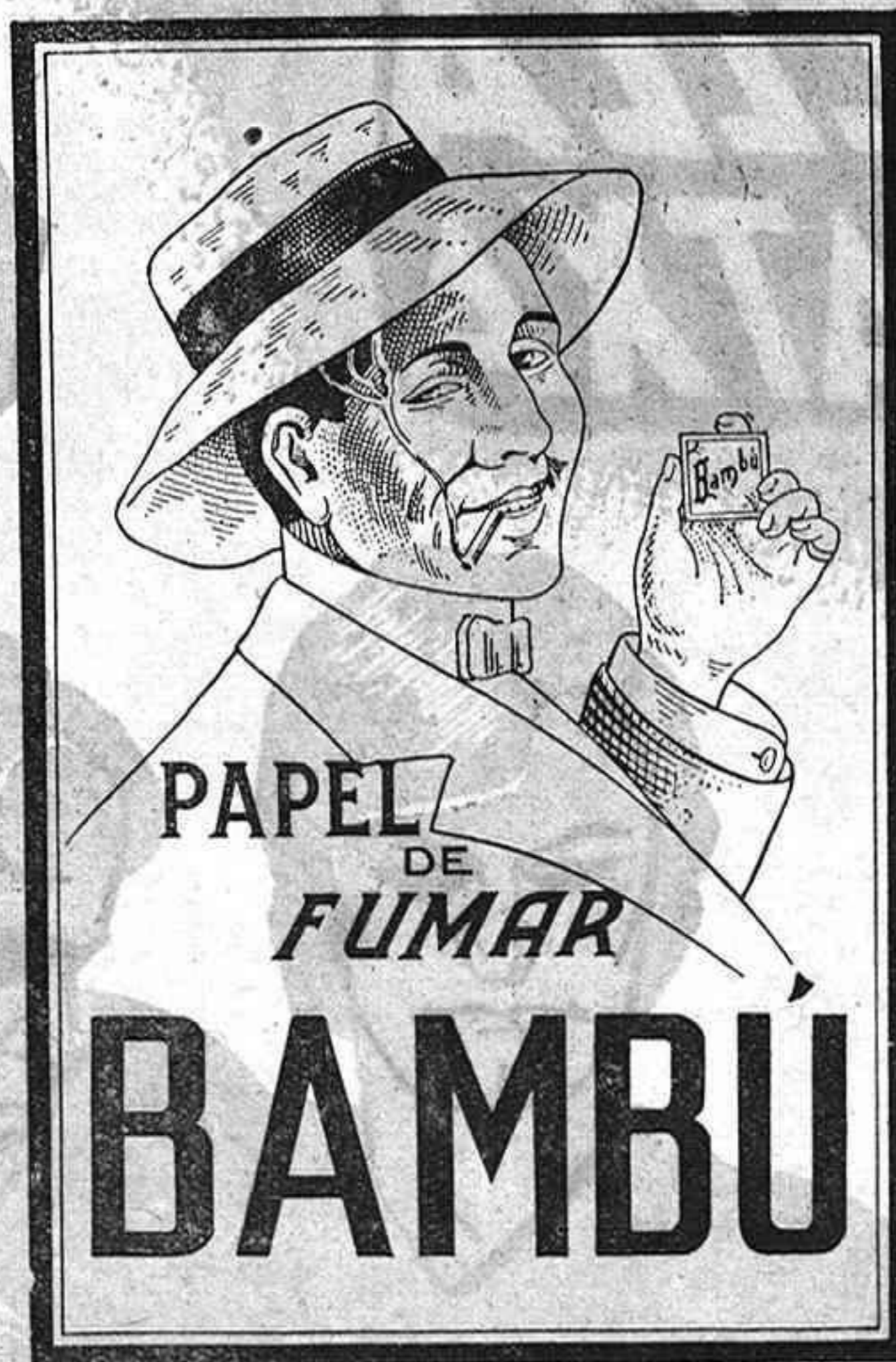
L'ESQUELLA de la TORRATXA

EL FRONT DEL TREBALL A LA RERAGUARDA

Editat pel Sindicat de
Dibuixants Professionals

Monguió i Scharlau, Suer.

VERNICS, ESMALTS, PINZELLS

Aragó, 219 - BARCELONA - Telèfon 70826

FRONTÓ NOVETATS

TOTS ELS DIES GRANDIOSOS PARTITS TARDA I NIT

ELS MILLORS PILOTARIS

ESPECIALITATS : PUNTA I PALA

DETALLS PER PROGRAMES

A N I S B L A U

CONYAC

CONYAC

Montplet Montel

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ,
AVG.^a PORTAL DE L'ÀNGEL, 2
Telèfon 10796
BARCELONA

FORA DE BARCELONA -
PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
ESPANYA: trimestre 3 Pessetes
ESTRANGER: trimestre 5 Pessetes

Es parla molt del front de reraguarda. Que aquest front existeix i té una eficàcia ofensiva considerable, és cosa palesa sobre la qual no cal insistir-hi. Però també és evident que no tots els ciutadans s'han fet ben bé càrrec de la transcendència de la missió que tenim, els qui combatem al front, en aquesta esmentada reraguarda. Són molts els ciutadans que tenen encara, de la guerra un concepte anecdòtic i un xic alegroi, sense capir-ne la seva enorme transcendència. Caldrà, potser, que ressoni en la ciutat l'espectec de les bombes perquè hi hagi qui es convenci que la guerra és una cosa seriosa. Caldrà que la realitat se'ns fiqui pels nostres carrers i places, perquè els esperits frívols comprenguin que estem en guerra.

Per molts, ara, la lluita és una cosa llunyana, i no se'n preocupen. I aquesta absència lamentable d'una consciència de la guerra fa que encara hi hagi qui es dolgui, com si li fessin un gran tort, que escassegin certs articles i no pugui tirar a la tassa de cafè els terrossets de sucre de consuetud.

L'obrer, cal dir-ho, és qui millor ha capít la transcendència del moment històric que vivim. Ell, treballant en fàbriques i tallers, febrosament, per tal que al front no manqui res i els efectes de la lluita no siguin tan intensos, lluny del front, contribueix al triomf de la causa del poble amb tanta eficàcia com el milicià que exposa la seva vida davant les fileres enemigues.

Una jornada de treball intens a la reraguarda equival a una acció de guerra al front. I això, el proletari barceloní ho ha comprès i no regateja esforç, ni hores de treball en el compliment de la seva missió sagrada.

Però no tothom s'ha capacitat d'aquesta necessitat de l'aportació de l'esforç comú, com ho ha fet el nostre obrer. La classe mitjana, en general, no s'ha capacitat que també té el seu paper en la tragèdia que estem vivint. És cosa meritòria i mereix totes les lloances, l'afany amb què moltes dones i noies de la classe mitjana han emprès la tasca de

confeccionar robes d'abric per als soldats del poble, ajudant-los a vèncer el fred i la pluja, dos enemics naturals que causen baixes a dotzenes. Però què fa, pel seu costat, el dependent de comerç, el funcionari públic, el petit rendista, l'humil comerciant i el petit propietari que es troba en edat encara d'aportar el seu concurs a l'obra comuna d'alliberar el país de l'opressió feixista? Si aneu en un cafè, qualsevol tarda, el veureu ple a vessar. Si entreu en un cinema o en un teatre de preus populars, no hi trobareu lloc on encabir-vos. ¿És que tot aquest jovent, aquests homes de menys de cinquanta anys no tenen cap, absolutament cap, missió a complir en aquestes moments? ¿És que es creuen que amb sotmetre's tot rondinant, a un règim de privació de carn, i de patates, han aconseguit amb els qui lluiten al front, per la llibertat de tots?

Ens manca l'ambient de guerra. Els fanals pintats de blau, els retolats anunciadors dels refugis, els vidres creuats pels papers engomats, no acaben de crear aquest ambient.

Encara hi ha qui parla de la guerra com a cosa llunyana, que passés en un altre país, que no ens afectés per a res. I això és un perill. Tot ciutadà ha de fer quelcom per guanyar la guerra. Els homes útils, a reraguarda, han de dedicar les hores de lleure a treballar en l'organització de la lluita a la reraguarda...

L'obrer barceloní ens dóna, a tots, un bell exemple, un exemple que estem obligats a seguir.

Què? Els estranya de veure'm sense barret? Es que l'he tirat al foc! No me n'he sabut estar!

Les emissores faccioses, aquests dies, han perdut l'humor. Ja no canten suposades victòries ni fan folga. Les seves informacions destil·len contrarietat i empipament.

Ara serà quan començarà a resultar interessant el que diguin, davant el micròfon, els pallassos de l'«ejército nacional».

Segons «Le Matin», un violent temporal de neu ha impedit que els facciosos hagin pogut entrar a Madrid.

El temporal desfet, ha existit. Però no era de neu. Era de foc.

I que no hi valien paraigües.

TEXTOS VELLS

La bestiesa humana

En Segimon tenia una finca bella. Gràcies a una sàvia combinació d'adobs i de regades, feia unes collites abundants i produïa uns fruits exquisits.

Dè mica en mica, a força de perseverància i de limitar-se en els preus, havia quasi dominat el mercat de la ciutat propera, arreconant les parades d'en Sebastià, un propietari veí que fins llavors havia estat l'amo de la plaça.

La competència que es feien en Sebastià i en Segimon resultava beneficiosa per a tots dos. Un i altre s'espavilaven per produir molt i bo. Si l'un tenia les millors races de gallines ponedores l'altre criava la millor qualitat de porcs. En Segimon elaborava una cervesa riquíssima però no podia fer abandonar dels paladars *gourmets* l'excel·lent vi de les terres d'en Sebastià. Tothom hi sortia guanyant, perquè mentre els dos productors s'enriquien fent donar a les seves terres abundància i qualitat, els veïns de la ciutat consumidora menjaven bo i barat.

La sobra de diners va fer néixer al cervell d'en Segimon la idea d'acabar amb la competència que li feia en Sebastià destruint els cultius de les terres del veí, i comprà poderoses màquines per eixugar les aigües subterrànies que alimentaven els pous d'en Sebastià. Aquest s'adonà de la maniobra i construí obres de defensa contra les intencions del seu veí.

La cosa s'anà enredant i cremat en Segimon de no poder sortir amb la seva, envià una nit als mossos a calar foc als sembrats d'en Sebastià. Aquest, capitanejant als mossos més decidits, entrà a la finca d'en Segimon i va fer una degollina de porcs.

Enverinada la cosa, un i altre, bojament, estúpidament, es van destruir les riqueses que cadascun tenia, escanyant les gallines, arrasant les plantacions, cremant les cases i empaitant-se els homes a trets de carrabina.

La gent de la ciutat veïna sortien a l'hora de la fresca per contemplar les baralles, amb la mateixa curiositat amb que contempla una lluita de galls, sense adonar-se que d'ençà que en Segimon i en Se-

bastià no collien, ells no menjaven. Entre els badocs hi havia un dia un home foraster que mirava estranyat la manera bàrbara amb què destruïen vides i riqueses aquells dos homes afollats.

—Però—preguntà,—¿per què aquesta gent s'anihilen d'una manera tan salvatge?

Oh!—li van respondre,—per as-

segurar-se el ple domini del nostre mercat.

—I quan els dos s'ho hagin destruït tot, el qui guanyi què vindrà a vendre?

No varen saber què respondre, i el foraster va tombar l'espatlla i va marxar murmurant:

—Que ximplés!

J. de J.

LA MORT D'UN HEROI

Hans Bèimler

Fa un mes que a través del diari «Treball» anunciàvem que el company Hans Bèimler era a Barcelona, era amb nosaltres per a ajudar-nos amb tots els mitjans materials i espirituals en la lluita gegantina que sostenim sense defallença contra el feixisme assassí. Els qui el coneixíem sabíem perfectament què significava el seu valuós ajut per a la nostra causa.

Aquest estimat company ha caigut en la lluita per la llibertat dels homes i dels pobles. Hans Bèimler! La seva gesta, plena de sacrifici i amor per al proletariat espanyol

amençat pel feixisme nacional i internacional, ha quedat gravada en la ment de tots els antifeixistes.

Hans Bèimler tenia 41 anys i era un home fort, forjat en la lluita de la massa treballadora contra el capitalisme. Nascut a Munich, adoptà l'ofici de manyà. Durant la gran guerra va servir a la Marina alemanya, unes vegades com a soldat d'un creuer i d'altres als torpediners.

Dedicat a la perillosa tasca de cercar mines a les costes durant la guerra, va entrar en contacte amb elements revolucionaris de la Ma-

—Volem alliberar Espanya dels "rojos"!

HAN CAIGUT UNS INFANTS...!

Que cridin els canons com mai cridaren!
 Que els fusells no descansin un moment!
 Car hem de venjar els infants que assassinaren
 els monstres envilits. Sang innocent
 ha tacat de vermell aquesta terra
 clivellada pel ferro dels canons,
 i d'aquests vils covards que fan la guerra
 occint tendres infants plens d'illusions
 no en pot quedar ni un, mentre bategui
 dintre del pit un cor noble i honrat!
 Amb sa mateixa sang fem que s'ofegui
 el covard que, en l'empenta del combat,
 s'amaga esporuguit darrera uns cossos
 que posa fent barrera al seu davant!
 Mostrem-li els nostres pits nus, generosos
 que no temen la mort, sempre avançant,
 i no tinguem pietat de sa agonia
 que és la d'un gos carnívor: cruel,
 de sang contaminada de follia
 que l'empeny a fugir del puny rebel,
 i va a clavar les dents, del tot podrides
 pel virus de la sang que porta dins,
 en cossos innocents, segant les vides
 de les dones, els vells i els tendres nins!
 Han caigut uns infants mentre jugaven,
 i han caigut somrient plens d'illusions
 assassinats pels vils que predicaven
 l'amor a un Déu-infant, en llurs sermons!
 Que cridin els canons com mai cridaren!
 Que els fusells no descansin un moment!
 Car han caigut uns infants mentre jugaven
 pels carrers de Madrid mascle i valent!

JOAN NURI CASALS.

ta condemna es va consagrar únicament al treball revolucionari del Partit Comunista alemany, en el qual va rendir la màxima eficàcia.

L'any 1925 fou elegit secretari del Partit per a Baviera, i el 1931, diputat al Reichstag, càrrec per al qual va ésser reelegit i que va exercir fins l'adveniment del feixisme. Un cop Hitler al poder, Béimler, incansable, va seguir actuant fins que —a conseqüència d'una delació— fou detingut el dia 11 d'abril del 1933 i empresonat una vegada més.

L'arrossegaren a l'infern camp de concentració de Dachau, on les bèsties feixistes torturen els fills del poble que gosen oposar-se a llur tirania. Hans Béimler és torturat; durant tres setmanes quedà tancat a pa i aigua i a les fosques, fins que els assassins grisos, amb instint satànic, li enrotllen finalment, el dia 8 de maig, una corda al coll i li anuncien per al matí següent que el penjaran si no es vol penjar ell durant la nit.

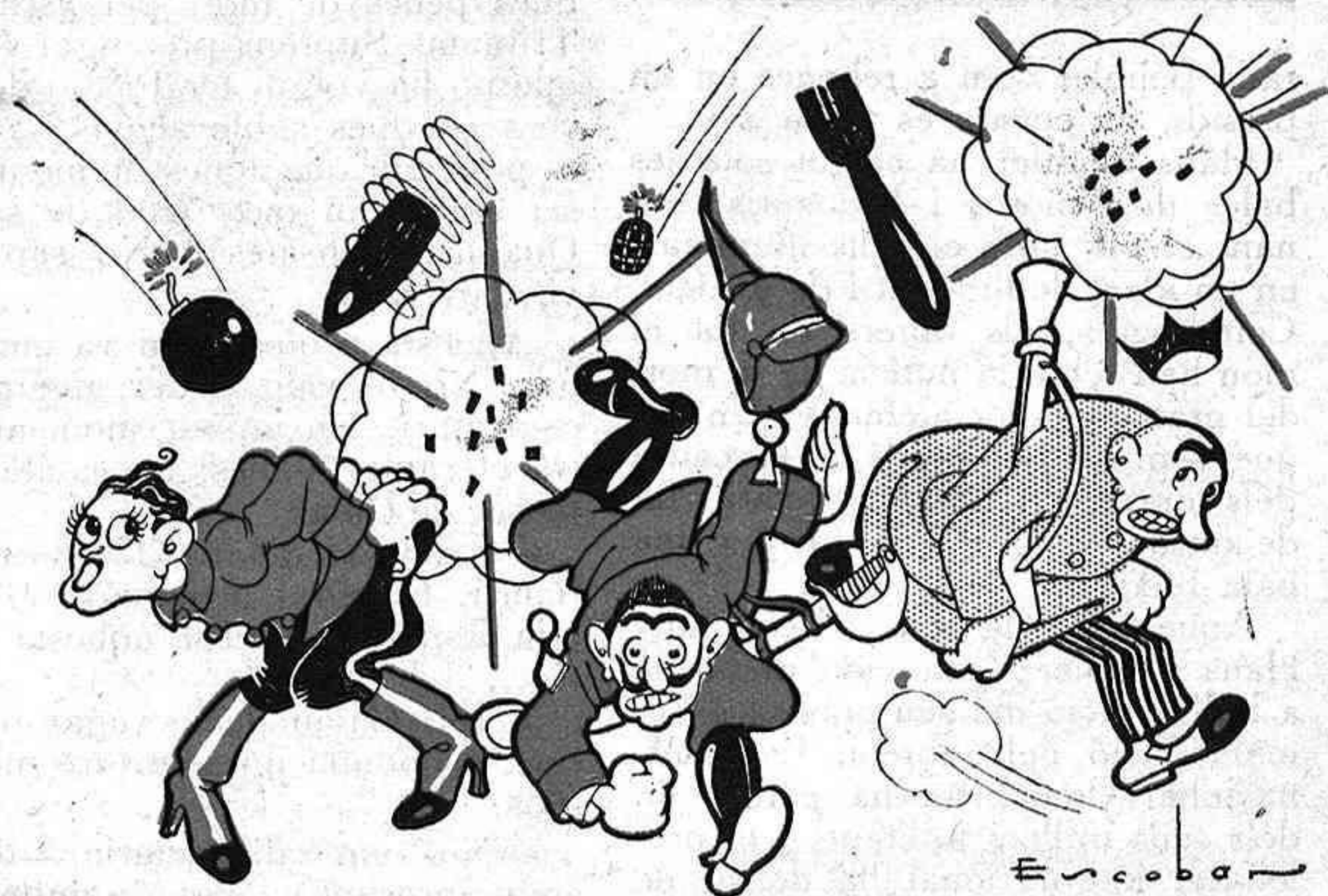
La proximitat de la mort li va renovar les energies, i com que, naturalment, no va pensar atemptar contra la seva pròpia vida, féu un esforç suprem i va aconseguir fugir del camp de concentració i arribar a la frontera de Txecoslovàquia. La seva fugida causà molta sensació en tot el món, i els botxins feixistes als quals escapà un noble adversari, rabiaren i portaren llur barbàrie fins al límit: empresonaren la companya del cama-

rina alemanya i va ingressar a l'organització clandestina «Spartacus», que tan valenta actuació va tenir els dies de la revolució.

Implantada la República soviètica a Alemanya el dia 7 d'abril del 1919, fou, en aquesta República del poble, membre de l'exèrcit roig. Enfonsat, però, el règim soviètic, Béimler fou detingut i tancat a la presó.

Quan es va produir la sublevació del 1921 al centre d'Alemanya, els obrers de Baviera es varen mobilitzar per tal d'impedir la tramesa de tropes contra els revolucionaris. En els preparatius de volar un pont i fer impossible la tramesa de forces contrarevolucionàries, va ésser detingut novament amb divuit camarades més i condemnat a dos anys d'empresonament en una fortalesa.

Després d'haver completat aques-

«No hemos entrado en Madrid debido a los temporales.»

(Paraules de Franco.)

—Noi! Quina manera de ploure!

A l'entorn de la figura gloriosa de Fermí Galan

Els darrers moments d'un heroi

Els darrers moments del capità Galan palesen la seva grandesa d'ànim. Són els moments que serveixen de pedra de toc per a conèixer els homes.

Un bon amic del condemnat el va visitar en aquelles hores d'angoixa. Escoltem-lo com explica les darreres hores del màrtir de Jaca...

«Vaig entrar a veure al capità Galan després d'ésser-li comunicada la sentència. Estava serè com si fos estrany als esdeveniments que

Fermí Galan

s'apropaven. Estava serè, sense afectació, amb la serenitat de l'home que està segur d'haver complert el seu deure...

rada Béimler com a rehenes en un presidi, on encara es troba avui.

Hans Béimler ha caigut sota les bales dels moros i legionaris, donant el pit, amb els ulls il·luminats en un ideal de llibertat i de justícia. Commoguts, els obrers de tot el món han rebut la notícia de la mort del gran lluitador alemany. Un cor que sempre pertangué a la causa dels oprimits i dels explotats, ha deixat de bategar travessat per una bala feixista.

Aquesta fou la vida del company Hans Béimler; una vida dedicada a l'alliberació del seu poble i a l'emancipació dels obrers. La Internacional Comunista ha perdut un dels seus millors militants i el proletariat internacional ha deixat de tenir un dels seus millors amics.

(Paraules del company Artur Cussó.)

Quan ja portava amb ell uns moments de conversa que volia ésser indiferent —malgrat l'angoixa que em dominava— va entrar el capellà castrense del regiment d'artilleria, un bon senyor, que li portava els auxilis espirituals. Es canviaren unes salutacions i el capellà, en un recó de la cella parlà, amb veu baixa, amb el meu dissortat amic.

No vaig entendre què deien. En acomiadar-se el capellà, Galan li va estrènyer la mà amb veritable afecte, dient-li:

—Com a company, podeu restar, i enraonarem tot el que vulgueu... Com a sacerdot, ja sabeu que no us necessito....

Dit això s'abraçaren i el capellà, que havia estat correctíssim i se'l veia sincerament emocionat, abandonà la cella.

Un cop sols, li vaig preguntar:

—Com és possible que tanta fermesa, tant cor, tanta energia moral la puguis sostenir sense l'ajut d'una creença religiosa?

—Tinc les creences de la meva moral... va ésser la seva resposta.

Parlàrem, seguidament, de la condemna. I, talment com si es tractés d'un afer que no li interessés, va dir aquestes paraules:

—¿Com és possible que un home al qual han estat demanades dues penes de mort pel fiscal del Tribunal Suprem pretengui fer el que no ha volgut fer Primo de Rivera en dues sublevacions? ¿Com es pot capir que aquest home insensat es vulgui tacar així de sang? Quanta insensatesa! No sap què ve darrera...

Aquesta profecia em va emocionar. No hi vaig poder afegir cap comentari. En aquest moment entrà el capità Vallès, un català, defensor de Galan...

—Fermí, va dir-li... Tingués confiança. Ha estat demanat l'indult i tota Espanya defensa aquesta petició...

Fermí Galan deixà vagar per la seva fisonomia un somriure melangiós.

—No em disgustaria —digué amb sinceritat— que m'indultessin. No, no em disgustaria. Sempre és agradable la vida. Però no em fa res morir pel meu ideal.

—Creus justa la sentència?—vaig preguntar-li.

—Sí. Legalment és justa. Però... la del capità Garcia Hernández és un crim. Un crim abominable.

Entraren els altres tinentes jutjats com ell en judici sumaríssim. S'anaven a acomiadar d'ell. L'escena fou d'una punyent emoció. El més serè, en aquells moments, era el capità Galan.

Entrà també el capità Salinas, també condemnat en el mateix procés. No pogué dir res. L'emoció li ho privava. Tots s'abraçaren a Galan, besant-lo plens de llàgrimes. I ell, serè, els consolava.

—Resigneu-vos... Això canviarà. Vindrà un altre Govern... Vindran unes altres Corts. Vosaltres sereu reintegrats a les vostres llars i als vostres llocs. Aleshores, si voleu, aneu a veure la meva mare i conteu-li com ha mort el seu fill...

—Però, per què et presentaves? —li digué un dels tinentes, en un plor.

—M'he presentat perquè no podia permetre que s'afusellés a cap de vosaltres sense haver-ho estat abans jo. Presentant-me, almenys salvava una vida... Per això ho he fet i no em dol...

Es féu una dolorosa pausa, que trencà Galan amb una exclamació sortida del fons del seu cor...

—Aquest poble Garcia Hernández...!

El capità Lòpez Iglésias penetrà en la cambra. A la poca estona tots s'acomiadaren, enmig de

Garcia-Hernández

plors i petons. El moment era impressionant. I mentrestant el rellotge continuava implacable el seu curs escursant la vida de l'heroi...

Avisaren que s'apropava l'hora fatal. Galan rebé l'avís amb serenitat. I em digué amb somriure dolorós:

—Ho veus com no hi ha indult?

Parlà amb el capità Lòpez Iglésias, al qual va lliurar la seva cartera. Aquesta cartera, poc després va ésser tramesa al capità defensor senyor Vallès...

Moments després ens veïrem forçats a acomiadar-nos. En sortir Galan de la cella, algú el va advertir que el capellà castrense estava adolorit per la seva actitud... I aleshores Galan, tornà a entrar a la sala de banderes i estrenyent-li la mà li va pregar que no es molestés...

—Us he agrait molt la vostra companyia.

La comitiva s'allunyà. Als pocs minuts una descàrrega ens omplí de dolor. Encara sonà, després, un tret de pistola...

La nit de Sant Joan

Esperit rebel a tota injustícia, Fermí Galan es revoltava contra tota tirania. Aquest esperit seu el portà a prendre part en la conspiració de la nit de Sant Joan, fet polític del qual encara no s'ha parlat com calia.

Amb un amic seu, bon escriptor castellà d'esquerra, Fermí Galan es dolia del fracàs d'aquell moviment...

—El general Aguilera, organitzador, no va saber fer les coses... deia adolorit.

—I el general Weyler?—il preguntaren.

—Es va limitar a donar el permís... Que fou ben poca cosa.

Galan, home tot cor i tot entusiasme, blaslava la insinceritat i dels procediments tortuosos. Per ell solament hi havia un camí a seguir; la línia recta. I per tal de seguir-la va ésser condemnat, va perdre el grau que tenia i va ésser tancat a Montjuïc.

Tres anys de sofriment. Tres anys de fermesa. Esperit indomable, en sortir, amnistià, reposat en el seu càrrec, tornat al servei actiu, va seguir el seu camí envers l'alliberament d'Espanya.

La seva conducta ha d'ésser espill.

—Jo em vull casar amb una persona delicada.

—Doncs casa't amb mi. A les milícies no m'han admès, per anèmic!

Una carrera truncada

Fermí Galan va morir jove. Tenia trenta un any quan el Borbón va manar, assedegat de sang, el seu assassinat.

Bona part de la seva brillant carrera militar l'havia feta a l'Àfrica, terra que l'interessava força i de la qual parlava amb entusiasme.

—Espanya, deia sempre, no sap seguir el bon camí. No és una acció militar exclusiva el que cal fer. Cal un geni colonitzador que no tenim...

Destinat a la policia indígena, va fer una tasca meritòria, que, malgrat la seva eficàcia no va ésser degudament apreciada. En l'exercici d'aquest càrrec, es va dedicar a estudiar la llengua àrab, que arribà a dominar i que li fou de molta utilitat quan, després passà a la jarka d'Abd-el-Malek...

Passà, després, al Terç. I fou ferit en operacions i per la seva valentia fou recompensat amb una creu, la de Maria Cristina...

Hauria fet una brillant carrera de no haver sentit en el seu pit la inquietud de les ànimes nobles...

Aquesta inquietud, aquest afany de justícia, li costaren la seva generosa vida.

El Borbon volia sang

El Govern Berenguer rebé la nova de la sublevació de Jaca amb veritable estupor. Sembla que tenia confidències que quelcom es tramava contra el vergonyós estat de coses i contra l'infecte Borbón, però les seves notícies feien preveure el moviment per a uns quants dies més tard.

En saber-se l'aixecament de Jaca i la marxa dels sublevats cap a Osca va sentir el general Berenguer uns moments de pànic. Es donaren ordres enèrgiques, esperonats els ministres pel rei en persona que digué en conèixer la nova...

—«Nada de clemencia. Hay que matarlos como a perros».

Fou sufocat el moviment republicà. El capità Garcia Hernández fou fet presoner. Fermí Galan es presentà noblement recavant per a ell mateix la total responsabilitat. El Govern respirà.

Consell sumaríssim. Dues penes de mort. Una vibració unànime a favor de l'indult. Al Palau reial, ordres a secretaria que no fos contestada cap petició de clemència de les quals el Borbon no volgué ni tan sols enterar-se.

El ministre de Marina i potser algun altre, veient la monstruositat que s'anava a cometre, intentà fer entrar al Borbon a la raó. No foren escoltats. Era diumenge «el dia del Senyor», dia fins aleshores inhàbil per a execucions capitals. El poble confiava en aquesta treva per a la consecució de l'indult. Calculeu l'estupor de l'opinió pública en asabentar-se, pel «Full Oficial del Dilluns» que ja «s'havia fet justícia»!

Fou a primeres hores de la nit que el Borbon en persona cridà, per telèfon, el general Berenguer.

—Cal que tot seguit es compleixi el fall del Consell de Guerra... digué el monarca.

El President intentà argumentar, veient-se la pedregada al damunt. No el deixaren. L'ordre fou seca, terminant, imperiosa. El rei volia sang. Sabia prou que aquell era el primer brot d'un moviment que acabaria amb ell i el volia ofegar per escarment...

Un President digne hauria dimisit. Un Govern digne no hauria acomplert la inhumana ordre. Però el general Berenguer i el seu govern li devien massa al Borbon per a discutir les seves ordres. I aquella mateixa matinada, morien assassinats, Galan i Garcia Hernández.

«Els feixistes tenen la Castella miserable. Nosaltres tenim les regions riques i productores».

DOLORS IBARRURI.

NO PASSARAN!
 AMUNT ELS FORÇS
 LA INTERNACIONAL
 AMUNT ELS DAMNATS
 INTERNACIONAL
 AMUNT ELS PROLETARIS
 LA INTERNACIONAL
 NO PASSARAN!!
 AMUNT ELS DAMNATS
 INTERNACIONAL
 AMUNT ELS FORÇS
 LA INTERNACIONAL
 AMUNT ELS DAMNATS
 INTERNACIONAL
 AMUNT ELS PROLETARIS
 LA INTERNACIONAL
 NO PASSARAN!!

L'EXERCIT «NACION» I L'EXERCIT DEL POBLE

La rebel·lió de Jaca, inici del triomf de la democràcia

Matinada del 12 de desembre. Un auto avença ràpid en les ombres de la nit, camí de Jaca. En el seu interior, dos capitans: Gallo i Salinas. Duen les impressions recollides personalment a Osca i a Saragossa.

Els seus companys d'armes els han donat la seguretat d'una cooperació decidida o d'una abstenció favorable.

Uns minuts després, el capità Galan rep els emissaris en una cambra de l'hotel, on conversa animadament amb altres capitans i amb alguns paisans arribats, la nit abans, a Jaca. Allí hi ha Garcia Hernández, i Sediles, i Anítua, i Mendoza, i Marín...

El capità Galan exposa i concreta l'abast del moviment revolucionari que ha d'esclatar unes hores més tard a tota Espanya. Creu segur que secundaran el moviment Lleida, Saragossa i Osca. A Jaca, tot està a punt.

Mitja hora després, aquell grapat de militars, es reuneix als afores de Jaca, amb un grup d'estudiants que han arribat de Madrid, i mentre aquests es situen al voltant de la caserna del regiment de Galícia, el cap de la rebel·lió s'apropa al sentinella.

—Obre —li diu—. Sóc el capità Galan.

I aquest, García Hernández, Sediles i Anítua, entren en la caserna. Són les cinc de la matinada.

Els quatre capitans apressen l'oficial de guàrdia, el qual és substituït per l'alferes Manzanares. Després, els sergents i els soldats, que han respost amb entusiasme a la crida, escoltaven les entusiastes paraules de Fermí Galan. Un «¡ viva! » unànime, xardorós, contesta a aquestes. Aquells homes s'identificaren ràpidament amb el seu cabdill, que acabava de signar, amb ells, la seva sentència de mort.

★

Surt el nou dia. El capità Miguel Gallo surt de la caserna amb 30 homes. Es dirigeix a la Ciutadella i deté el general governador, el qual els soldats reben amb un «¡ Viva la República! ». Els altres caps oposen més o menys resistència, però són

reduïts fàcilment i tancats a Casa de la vila. També ho és el tinent coronel del Regiment...

A dos quarts de vuit del matí, tota la guarnició de Jaca, amb més de trenta oficials s'ha sumat al moviment. Uns 300 paisans s'han unit a les tropes, i són armats i uniformats...

Dos fets inesperats contrarien els designis del cap del moviment. A mig matí comuniquen al capità Gallo que algunes parelles de la Guàrdia Civil, tancades en la caserna, feien foc contra la tropa. Hi ha tres soldats ferits. El capità Galan va a la caserna i és rebut a trets. Però, per telèfon, aconseguix fer-se obeir i els gurdies deposen les armes.

Encara hi ha dues víctimes. Una parella de carrabiners que passa pel carrer Major, respongué a trets la inclinació de les forces perquè rendís les armes.

★

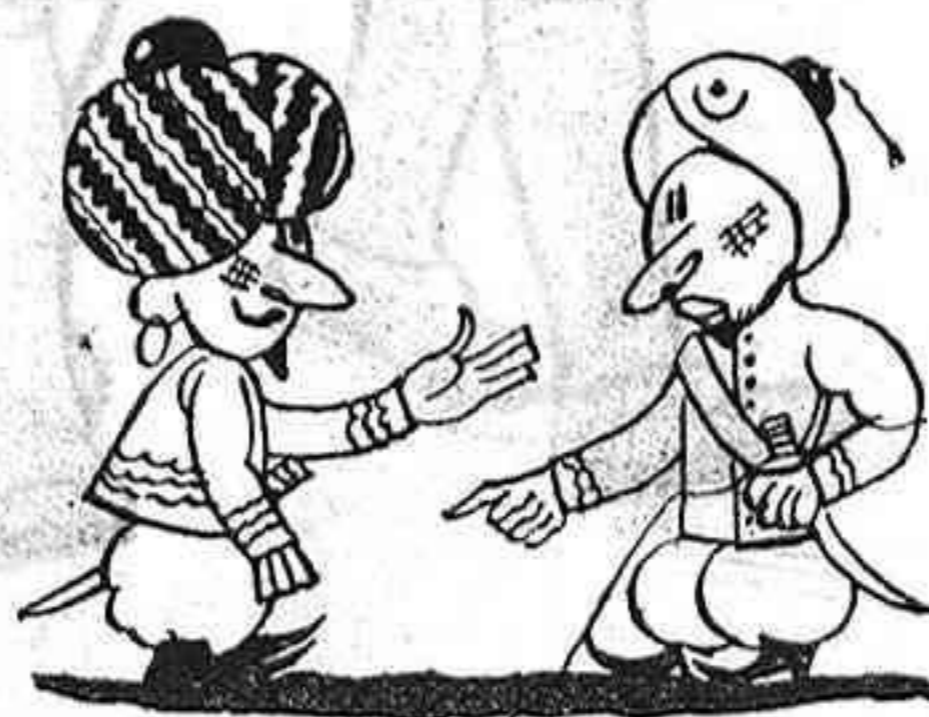
La requisita de camions, difícil i lenta, a causa de la manca de gasolina retardà la sortida de la columna fins a dos quarts de tres de la tarda. Foren 1.200 els qui sortien sota un cel gris, color de plom. Manà la columna Garcia Hernández...

★

Ayerbe rebé, amb alegria, les forces revolucionàries.

Però aquestes duien vint hores sense alimentar-se i fou també necessari de donar-los algun repòs.

Els veïns es disputen l'honor d'obsequiar els soldats de la Repú-

—Per anar a Madrid, no t'abrigues, Mahomet?

—No cal. Diu que allí ja ens escalfaran.

blica. I s'afegeixen a la columna 200 veïns.

A les tres de la matinada la columna reemprèn la marxa. Quatre hores més tard, a les set, el tinent que mana l'avantguarda avisa el capità Galan:

—Ens trobem davant una posició perfectament defensada per les tropes del Govern: però aquestes tropes es mantenen en actitud pacífica.

Clareja. Neva. El capità disposa unes guerrilles, però no mana fer foc. Confia en la paraula dels qui li prometeren una cooperació decidida o una abstenció favorable. Envia en Garcia Hernández i en Sediles a parlamentar...

★

Un nodrit foc de metralladora sorprèn les forces que esperaven confiadament el resultat del parlament. Els companys dels sublevats havien fet mancament a la paraula donada.

Aleshores, Galan, considerant inútil el sacrifici, lliura el comandament de la columna al capità Gallo, el seu ajudant. Es fica en un cotxe lleuger i es va a lliurar a les autoritats civils d'Ayerbe. El capità Gallo intenta seguir Galan, per tal de dissuadir-lo del seu propòsit. No ho pot fer i s'inicia la desbandada. Cadascú va per on vol. Uns, ferits. Altres, presoners...

Aquest és l'episodi militar que costà la vida a Galan i a Garcia Hernández. Amb ells trobaren la mort Valentí Barrera, Pasqual Ejarque, Simón Navalpotro i Eugeni Longos, fills del poble.

El seu sacrifici no fou debades. D'aquella data sorgí la força renovadora que culminarà en el triomf de la democràcia.

Fem, tots, que la paraula «lleialtat» no sigui una paraula fictícia. Donem-li efectivitat. Hi guanyarà la nostra seriositat i la causa del poble.

Aquest número ha estat visat per la censura

LA HISTORIA ES REPETEIX

Com va combatre, la Rússia soviètica, la “cinquena columna”

La història es repeteix. La U. R. S. S. en els seus primers mesos d'existència, després de les seves victòries contra les tropes defensores del capitalisme, va haver de combatre enèrgicament, per tal de salvar-se, contra l'enemic emboscacat que li entrebancava el pas, emprant tota mena d'armes. Fins que la Rússia soviètica no va haver aconseguit la «cinquena columna» no va poder donar per enllestida l'obra revolucionària.

La «Checa» —nom que ha servit d'espantall a la burgesia— és el nom popular que es va donar, a Rússia a la «Chrezvychaika», o comissió extraordinària de totes les repúbliques soviètiques per a combatre la contrarevolució i castigar els crims contra el govern del poble. La «Checa» aconseguí el seu objecte, salvant la república dels perills de la reacció dissimulada.

Quan l'octubre del 1917, va assumir el poder, el Congrés dels Soviets de totes les Rússies, va instituir un programa de política nacional contra els partidaris de Kerensky, d'Alemanya i els enemics de l'interior, o sigui, la burgesia i el feudalisme. La «Checa» complí la seva missió de reduir la burgesia encanallada i conspiradora, les guàrdies blanques que no es resignaven a perdre seculars privilegis, l'oposició de la política capitalista i prevenir tota agitació antirevolucionària i tot possible crebantament de la disciplina de l'exèrcit.

«Per a no ésser batut —declarà un dels polítics soviètics hem d'atacar l'enemic».

La necessitat d'un organisme preventiu i depurador era necessari a la nova Rússia per quant aquesta no disposava de cap mitjà per a la consolidació del règim. Les velles idees persistien. Calia esportar per a purificar. Calia aplastar els qui volien aplastar el nou Estat comunista. Calia prevenir els perills. Calia combatre el fariseus. Sota la direcció de Djerchinsky, comissari del poble en l'interior, la «Checa» fou organitzada en diverses seccions. Una d'elles, la «Os-

by Otdiel», va ésser encarregada de la lluita sense treva contra els especuladors, els lladres a l'Estat, i els estafadors.

Subseccions d'aquesta organització existiren el l'exèrcit roig del temps de la lluita contra Denikhine i Wràngel. La seva missió era vi-

gilar els oficials del vell règim els serveis dels quals foren requerits per tal d'organitzar l'exèrcit roig. També tenien l'encàrrec de prevenir la insubordinació i la defecció. Combatien, també, l'espionatge, les conspiracions blanques i totes les formes de propaganda contrarevolucionària dintre l'exèrcit.

L'activitat de la secció «Osaby Otdiel» va fer més que totes les altres reaccions de la «Checa» per a normalitzar la vida del règim soviètic a Rússia. La seva autoritat s'extenia a tots els fronts i abarcava la població civil de les zones de guerra, i disposava d'un tribunal, amb normes revolucionàries, guiat, en les seves decisions exclusivament per l'interès del règim, les sentències dels quals no tenien apel·lació.

Hi havia set menes de «delictes contra el règim». El sabotatge era considerat com el més greu de tots i comprenia totes les formes de des-

trucció de la propietat pública, àdhuc les vagues absurdes i l'endarreriment en el treball. La pena capital era el càstig d'aquests crims contra l'Estat.

L'activitat contrarevolucionària era també severament castigada. La «Checa» va descobrir, els anys 1918 i 1919, quatre-cents dotze complots organitzats pels cadets, els «Cent Negres», els menchevics, les dretes socialistes, etc.

L'especulació amb mercaderies i valors era també seriosament castigada. També ho eren, la negligència en els deures envers el govern, la concussió i el robatori.

Per tal de posar fi al flagell del bandolerisme—els incontrolats d'aquells dies— la «Checa» executà els qui eren detinguts en ple acte delictiu, sense formació de procés de cap mena. En poc temps la pau regnà al camp i a la ciutat.

La «Checa» acabà amb les il·lusions restauradores de l'aristocràcia i el capitalisme; amb la influència de la clerecia i dels cadets; amb les especulacions dels vividors de la revolució; amb els acaparaments interessats; amb les propagandes antirevolucionàries entre els camperols, amb el bandidatge vergonyós i amb la burgesia que no volgué adaptar-se. I així es salvà Rússia.

Molt s'ha escrit, en els diaris capitalistes, sobre les actuacions de la «Checa», sempre en sentit calumniós. Avui, ja tothom reconeix que el seu tribunal era just i ensems enèrgic, i que gràcies a la seva activitat Rússia és avui la gran potència democràtica que tots admirem. Es va saber desfer de la «cinquena columna», donant als pobles un exemple a seguir.

Encara, malgrat els advertiments i les amenaces, queden armes inactives a la reraguarda.

És que algú prefereix sentir-se valent per les Rambles a anar al front?

Anecdotari ciutadà

Es comentava, a l'Ateneu, el bombardejament d'escoles i biblioteques, pels facciosos, a Madrid.

—Aquests soldats d'en Franco, opina en Roca, fan el revés de tots els del món. Arreu, els soldats fan la instrucció. Els d'en Franco «l'ha desfan!»

**

En Benigani ha dibuixat un Sant Jaume, per a ús dels moros que figuren en les fileres feixistes. És un Sant Jaume, a cavall, vestit de moro, que mata cristians...

En Benigani pensa enviar la seva obra a Franco.

Però no sap com fer-ho.

**

Un cert Comitè tenia un automòbil. Un bon automòbil. I un minyó, de dit Comitè, es dalia per conduir-lo, malgrat no saber-ne... Per això li ho havien prohibit.

L'altre dia el president del Comitè s'adonà que l'auto no era al seu lloc.

—Qui se l'ha endut?, preguntà.

I li digueren que se l'havia endut aquell minyó.

—I el sabia portar?

—Anava com un llamp!

—Tan de pressa? Ai la mare!

—No. Com un llamp. Fent un zig-zag, darrera l'altre, sabeu?

**

En Carlets era el valent d'un cabaret.

I un dia va comparèixer amb un ull de vellut. Aviat es va saber que era conseqüència d'una pallissa que li havia subministrat un estudiant.

—Però, Carlets! Com és que t'has deixat atonyinar per un xitxarello?

I en Carlets trobà la justificació...

—És que ell no ho sabia que jo era en Carlets!

**

En P... conta que quan era jove—i d'això ja fa anys—trobant-se un dia sense diners se li va ocórrer enviar a uns quants amics solters una lletra confidencial que deia:

«Estimat amic. Hi ha una senyora que l'estima molt. ¿Vol que li digui el seu nom? Li diré si m'envia tres perssetes i el segell per a la resposta... X...»

—Bah! pensaran vostès. En P... es quedava els diners i no contestava! Res d'això. El xicot és incapaç d'estafar ningú. La resposta

que enviava, deia així: «La senyora que l'estima és la seva mare».

**

Preguntaren a en Corts si tenia fills.

—No ho sé! contestà. A casa canviem tan sovint de minyona!

COMENTARI

Hipòcrites!

Temps de Primo de Rivera. Nosaltres, més que treballadors, esclaus, més que esclaus, màquines del capitalisme, sentíem damunt de les nostres espatlles totes les vexacions, totes les injustícies d'aquella sagrant i bàrbara opressió. Cada burges n'era un agent. Per aquests, nosaltres no érem homes, no érem res: Uns miserables. Però, érem el seu corn de l'abundància, la mamella d'on xuclaven els diners, pagats amb míseres jornades, veritables jornals de fam. Si protestàvem ens deien revolucionaris; si demanàvem un augment, degenerats, que ens gastàvem la setmanada en el vici.

Vingué la República. Massa bona, massa condescendent, no va actuar amb la suficient energia contra els enemics. Es referen, conspiraren i, per fi, promogueren el 19 de juliol. El conglomerat de burgesos, sotanes i uniformes caquis fou reduït, en poques hores, al no-res. S'afusellà els traïdors, s'amagà la clerecia i s'emboscaren els burgesos. Alguns fugiren; molts no han pogut i han restat entre nosaltres. Són els de la cinquena columna, els derrotistes, els feixistes de casa nostra. Els veiem pels carrers, pels cafès, pertot. Són aquells que abans ens vexaven i oprimien. Són aquells dels jornals de fam. Són aquells que quan ens troben, alcen el braç i clouen el puny—amb quin gust l'extendrien!—i amb un somris pèrfid, amb cara de menyspreu, cínic, hipòcrites, ens diuen aquelles paraules, símbol d'amor i fraternitat entre els homes, però que en la seva boca són un blasme i un insult. Salut camarada!

JOSEP SERRA.

VIBRACIONS

No us fieu mai del qui sap les coses de «bona tinta».

★

En l'atac radica la millor defensa.

★

També s'ajuda el feixisme malgastant gasolina.

★

És bonic sempre de veure un milicià ben abrigat, encara que sigui per la Rambla. Però és trist veure arribar del front un milicià sense abric.

★

El revolucionari que no comprèn el sacrifici, no és revolucionari.

★

L'adversitat, molestà, però ensenya.

★

Un dels flagells més odiosos de la guerra, són els vividors.

★

Estar massa bo és exposar-se a no estar-ho.

★

La serenitat és el més ferm puntal de la victòria.

★

Ara, els propietaris rurals troben força conservadora aquella llei de contractes de conreu!

★

Els facciosos ho van perdre tot. Fins les ganes d'escoltar Ràdio-Sevilla.

★

Una obra d'art, al Museu, es goig per a tots. A les col·leccions particulars, és goig per un home sol.

★

També les tires de paper engomat als vidres, contribueixen, creant l'ambient de guerra, a assegurar el triomf.

★

La guerra, malgrat la creença de molts, és una cosa seriosa.

★

No sempre el qui crida més, té raó. Ni el qui més es belluga és el qui més treballa.

★

La transigència és del tot antirevolucionària.

★

Els feixistes triomfarien només que poguessin dialogar...

★

Aparteu del vostre pas els entrebancadors.

Fareu una bona obra.

★

Els fanals pintats de blau ens fan pensar seriosament.

★

El fred i la pluja. Dos fronts de combat que no convé deixar desatesos...

★

La discreció és l'arma més eficaç a la reraguarda.

Els fills de Caïm

No passaran!

De la raça maleïda de Caïm, damnat per Déu, és la casta fratricida que avui sembla dols arreu.

Són bàrbars sense guspira d'entranyes ni pietat; són botxins que encesos d'ira i mancats de humanitat,

omplen els poblats de runes, de morts i de malvestats;

destroquen les llars a engrunes, enderroquen les ciutats...

Aquests monstres són els homes titulats fills de l'honor, plens de guarniments i plomes, però buits de seny i cor,

que, traïdors a sa promesa, s'alcen contra el poble inerme. I el poble bat l'escomesa amb valor, heroica i ferma.

Davant de l'empenta dura

—Només mancava jo, per a salvar la civilització d'Europa!

Dues notícies...
 "Als combatents rebels, se'ls dona, per tot menjar, una llauna de sardines diària".

(De tots els diaris.)

"Una nutrida columna ha salido para Madrid".

(De la Ràdio facciosa.)

d'aquest poble honrat i brau
 que ha sofert mals sens mesura
 i avui no vol ésser esclau,

ells, ans de desdir, amb manya,
 socors cerquen a tot preu...
 ¡I els moros tornen a Espanya
 comandats per fills de Déu!...

En veure vergonya tanta,
 Catalunya, sempre gran,
 va clamant amb ira santa:
 No serà! No passaran!

I abnegat, lluita i s'afanya,
 sabent al món demostrar
 com defensa els drets d'Espanya,
 tot el poble català.

I Espanya, malgrat expiri,
 el monstre anirà colpint,
 fins que faci un cementiri
 de la raça de Caïm.

Perquè el monstre sense entranya
 no passa, ni passarà,
 mentre quedi un home a Espanya,
 mentre resti un català.

ROMAN TIC.

TEMPS PERDUT

Refrans modificats

- Els *Companys*, donen afanys.
- Pagant en *Sampere* canta.
- Qui no vulgui pols, que no vagi *Comorera*.
- Cambó*, tan bo, vol dir babau.
- Cabestany* de neu, any de déu.
- Tant va el *Melcior Font* que a la fi es trenca.
- A so de *Trabal* no s'agafen llebres.
- Camp, Pich i Puga*.
- Qui *Diaz Plaja* anys empeny.
- Qui *Otto Wolf*, tot ho perd.
- Comes anem, menys valem.
- Tal *Pérez Farràs*, tal trobaràs.
- Plou i *Gassol*, les bruixes es pentinen.
- Valdés* manya que força.
- «*Quien Maluenda* mal acaba».
- «*No Moragas* y no la temas».
- «*Quien mucho Casas Abarca* poco aprieta».
- No es pot dir blat, que no sigui al sac, i encara *Samblancat*.

—«*De Buen* callar llaman *Sancho*».

—*Bru Jardí* fa bon sagí.

—Et conec, herbeta, que et dius *Lerroux*.

—A l'estiu, tota cuca *Viadiu*.

—Déu ens guard d'un *Escofet*.

—No és or tot el que *Lluhi*.

—Cada *Casanovas* és un món.

—*Massip* pagat, fa mal so.

—«*Riña de navaja*, *Aguadé* bo-rraja».

—«Al pan, pan, y al vino *Sandino*».

Etc., Etc.

La humana condició

—En *Tal* ha perdut la vida
 per salvar-la d'un marrec!
 Els estranys, a cor: —No ho crec!
 Els amics, a cor: —Mentida!

—En *Tal* conten que ha robat
 l'home que l'afavorí.
 El cor d'estrany: —Potser sí!
 El cor d'amics: —Veritat!

★

Creiem tota calúnnia,
 i ens és molt agradable
 perquè fent vil el proïsme
 ens creiem millors nosaltres.

★

En *Coquí*, per fer l'explèndid
 va sortir llençant milions.
 Més de sobte veié un xavo
 i el va collir, afanyós.

★

No ens plau la rosa arrencada
 sense perill, ni dolor.
 Hi trobem més bona olor
 si ens costa alguna punxada.

★

Per dir mal, generalment,
 fins un mut és eloqüent.

★

Un àpat, a un hostaler
 un hom demana amb gran pressa;
 més honradament confessa
 que no porta cap diner.
 L'engega el beco al carrer
 i l'home, ja escarmentat,
 entrà a l'hostal del costat,
 demanà un tec suculent
 i no es declarà insolvent
 fins que es va haver atipat.

★

Dissabte dia 12 apareixerà la revista

MOMENTS

amb un sumari d'ex-
 cepcional interès.

Compreu-la!

Socorrem el malaurat
si amb humiliació ens demana,
Però el deixem morir de gana
si demana amb dignitat.

★

Un té un *ocell*
anys ha engabiat.
I si li fuig...
li diu ingràt!

Correspondència

Manu. — Ni amb rodes. No cal
que us diguem res més.

Xau II. — No sabem si us han
enganyat o ens voleu enganyar, a
nosaltres. Davant el dubte, ens abs-
tenim.

Un roquerol. — No fa per al nos-
tre tarannà.

Pepet. — Queda admès. Aneu
enviant.

Sòmnes. — Anirà a la primera
ocasió.

Isabel F. — Bah! Són coses que
es diuen sense cap mene de fona-
ment. Podeu restar tranquilla.

F. G. — No; de cap de les ma-
neres. Mirarem de complaure-us.

Fidel. — Veureu. Segons com
caiguin. Ja ens enteneu, oi?

Roc. — És sospitós. Preferim
callar.

Anton Llet. — Es publicarà, amb
algun retoc.

M. L. R. — És coix. I a més, no
té interès.

Pavero. — Aprofitarem la pen-
sada.

R. Llopis. — Bé, però... i l'orto-
grafia?

Nanu. — Endavant.

K. K. Cabrell. — No. De cap ma-
nera. És vell i neula.

Nas d'escàndol. — Veurem. Qui
sap?

P. Rius. — Ja us contestarem. Cal
esbrinar-ho.

Un de Reus. — «Maco»! Anirà!

Imp. A. NÚÑEZ. - S. Ramon, 6 i Barbarà, 24

ONA CURTA

S'ha reunit aquell divertit «Comi-
tè de no intervenció». I ha acordat:
—Tornar-se a reunir!
—Justa! Caram! Com ho han
endevinat?

★

Ja ho deuen haver llegit. Itàlia
vol, segons diu, «realitzar la pau
dintre d'un esperit de justícia»...

Mussolini és un humorista, no ho
dubtin.

★

Franco, el general «bonito», ha
anunciat que desembarcarà a Cata-
lunya «vint-mil homes».

Bé, sí, potser sí! Però i per tor-
nar-les a embarcar, ¿com s'ho farà?

★

I d'aquell Tedèum que havia de
cantar-se a Madrid, què hi ha?

Si no el cantin a Burgos, i en-
cara donant-se pressa!

Perquè si tarden molt, ni allà no
el podran cantar!

★

Els moros els fan figa. En lloc
d'espantar les milícies, fugen enca-
ra no veuen un milicià que treu el
cap per les trinxeres.

Franco, no podent-se fiar dels
moros, ha anat a cercar els bàrbars
en un altre lloc. I han desembarcat
uns alemanys nazis...

★

Cada dia arriben, de tot el món,
voluntaris antifeixistes que vénen
a lluitar per la llibertat dels pobles.

Cada dia nous contingents d'an-
tifeixistes de tot arreu s'oposen a
les aspiracions criminals de la gent
de Franco.

El fet és un consol. I una prome-
tedora esperança.

★

Mr. Eden continua fent equilibris.
Tot equilibrista cau, fatalment.

★

Alemanya diu que vetlla per la
puresa de la raça ària. I s'alia amb
els moros —no aris— per tal d'ani-
hilar els espanyols, que són aris...
Coses del feixisme!

★

L'Argentina no juga net.
Caldrà tenir memòria!

★

Volien fer entrar triomfalment a
Madrid la «Virgen del Rocío».
Tant bonic que hauria fet!
Aquests «rojos» són uns esguerra-
cries!

★

En alguns llocs, els facciosos afu-
sellen els qui titllen d'«heretges».

Ara anem bé. I amb restablir la
«Santa Inquisició», tot quedaria ar-
ranjat!

Llàstima que no ho deixin fer!

★

Una nova sensacional. Nicaragua
ha reconegut el Govern (?) de
Franco.

Estem perduts.

S'HAN DE RESGUARDAR ELS VIDRES

—I, aquestes ulleres?

—Veurà, sóc home previngut, jo.

—ALA ÉS GRAN! AQUEST FRANCO ENS VA OMLINT EL PARADIS!